moveri ſentiat; ut fiat etiam animo deterior, longéque à pietate remotior. & *infrà.* Nec octavo genere mentiendum eſt: quia & in bonis caſtitas animi pudicitiæ [δ] corporis præfertur: & in malis id, quod ipſi facimus, eo quod fieri ſinimus, nobis damnabilius eſt. §. 2. In his autem octo generibus tantò quiſque minùs peccat, cùm mentitur; quantò magis [ε] à primo recedit. Quiſquis autem eſſe aliquod genus Mendacii, quod peccatum non ſit, putaverit; decipiet ſeipſum turpiter, cùm honeſtum ſe deceptorem arbitratur aliorum.

¶ CORR. ROM. [α] *Injuſtè.*] Abeſt ab originali vox iſta, pro qua in duobus Gratiani codicibus legitur, *juſtè.*

[β] *Quocumque interrogante.*] Addita hæc ſunt ex orig.

[γ] *Se quiſquam.*] Apud B. Auguſtinum, & Ivonem eſt, *Nec ſi quiſquam in rectè factis noſtris tam malè movetur, ut fiat etiam animo deterior, longéque à pietate remotior; propterea rectè facta deſerenda ſunt.* Sed ob Gloſſam in verſ. *rectè factis*, non eſt mutatum.

[δ] *Pudicitiæ.*] Apud eoſdem habetur, *pudicitia corporis, & in malis id, quod ipſi facimus, eo quod fieri ſinimus, majus eſt.* Sed eadem cauſa obſtitit ne mutaretur.

[ε] *Quantò magis.*] In originali legitur, *quantò emergit ad octavum; tantò ampliùs, quantò devergit ad primum.* Sed erat Gloſſa in verſ. *recedit.*

IX. *Item* AUGUSTINUS de Verbis Apoſtoli, *ſerm.* 31. al. 29. [c. an. 415. *in Africa.*]

Non licet alicui humilitatis causâ mentiri.

4. *Pars.* [z] Ivo, *p.* 12. *c.* 42. Pann. *l.* 8. *c.* 128.

CUm humilitatis causâ [z] mentiris; ſi non eras peccator, antequam mentireris, mentiendo efficeris quod evitaveras. Veritas in te non eſt; niſi te ita dixeris peccatorem, ut etiam eſſe cognoſcas. Veritas autem ipſa eſt, ut quod es, dicas. Nam quomodo eſt humilitas, ubi regnat falſitas?

X. *Item* GREGORIUS I. *lib.* 26. Moralium, *c.* 2. [an. 590. *Romæ.*]

De eodem.

INcautè ſunt [α] humiles, qui ſe mendacio illaqueant.

¶ CORR. ROM. [α] *Incautè ſunt.*] Sic in pleriſque manuſcriptis: vulgata lectio erat, *Incauti ſunt homines.* Integer autem Beati Gregorii locus ſic habet: *Incautè ſunt humiles, qui ſe mendacio illaqueant, dum arrogantiam vitant, immò mentiendo ſuperbiunt: quia contra veritatem ſe erigunt, quam relinquunt.*

XI. *Item* AUGUSTINUS ſuper Joannem, *Tract.* 43. [c. an. 412. *in Africa.*]

Non licet mentiri, ut arrogantia vitetur.

NOn ita caveatur arrogantia, ut veritas relinquatur.

XII. IDEM in Enchiridio, *c.* 18. [fortè c. an. 421. *ibid.*]

Non omne Mendacium æquè peccatum.

[a] Ivo, *p.* 12. *c.* 51.

MIhi autem [a] videtur peccatum eſſe quidem omne Mendacium: ſed multùm intereſſe, quo animo, & quibus de rebus quiſque mentiatur. Non enim ſic peccat ille, qui conſulendi; quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur: nec tantùm nocet, qui viatorem mentiendo in adverſum [b] iter mittit; quantùm is, qui viam vitæ mendacio fallente depravat.

[b] *al.* diverſum.

¶ CORR. ROM.] Nonnulla in hoc Capite ſunt inducta, & alia emendata ex B. Auguſtino, & Ivone.

XIII. *Item* AUGUSTINUS in libro de Conflictu Vitiorum, atque Virtutum, *c.* 19. [imò Iſidor. Hiſpal. c. an. 620. *in Hiſpania.*]

Non eſt aliquo modo quilibet decipiendus.

[c] Ivo, *p.* 12. *c.* 44. [d] *al.* ingenio.

NEc artificioſo [c] mendacio [d], nec ſimplici verbo oportet decipere quemquam: quia quomodolibet [α] mentitur quis, occidit animam.

¶ CORR. ROM. [α] *Quomodolibet.*] In ipſo Libello legitur, *quolibet artis modo mentiatur, os, quod mentitur, occidit animam.* Sed Ivo cum Gratiano concordat.

XIV. *Item* AUGUSTINUS in quinto Pſalm. ad verſ. *Perdes omnes qui loquuntur.* [fortè c. an. 410. *in Africa.*]

Pro temporali vita alicujus Perfectus mentiri non debet.

[e] Anſel. *l.* 11. *c.* 79. Ivo, *p.* 12. *c.* 46. Pann. *l.* 8. *c.* 130.

NE quis arbitretur [e] perfectum & ſpiritalem hominem pro iſta temporali vita, in cujus morte non occiditur ſive ſua, ſive alterius anima, debere mentiri. Quoniam aliud eſt mentiri, aliud eſt verum occultare: ſiquidem aliud eſt, falſum dicere; aliud, verum tacere; ut ſi quis fortè vel ad iſtam viſibilem mortem non vult hominem prodere; paratus eſſe debet verum occultare, non falſum dicere, ut neque prodat, neque mentiatur; ne occidat animam ſuam pro corpore alterius. & *infrà.* §. 1. Duo ſunt omnino [f] genera Mendaciorum, in quibus non eſt magna culpa: ſed tamen non ſunt ſine culpa, cùm aut jocamur, aut, ut proximis proſimus, mentimur. Illud primum in jocando ideò non eſt perniciosiſſimum, quia non fallit. Novit enim ille, cui dicitur, joci causâ eſſe dictum. Secundum autem ideò minus [g] eſt, quia retinet nonnullam benevolentiam. §. 2. Illud verò, quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem dicendum eſt; tamquam, verbi gratiâ, ſi cui gladius commendetur, & promittat ſe redditurum, cùm ille, qui commendavit, poſcerit; ſi fortè gladium ſuum repetat furens, manifeſtum eſt tunc non eſſe reddendum, ne vel ſe occidat, vel alios; donec ei ſanitas reſtituatur. Hic ideò non habet duplex cor: quia ille, cui commendatus eſt gladius, cùm promittebat ſe redditurum poſcenti, non cogitabat furentem poſſe repetere. & *infrà.* §. 3. Manifeſtum [α] eſt non eſſe culpandum aliquando verum tacere: falſum autem dicere non invenitur conceſſum eſſe Perfectis.

[f] In Conc. Tol. VIII. *c.* 2.

[g] *al.* mitius.

¶ CORR. ROM. [α] *Manifeſtum.*] Apud B. Auguſtinum hæc antecedunt, *verum autem occultavit & Dominus, cùm Diſcipulis nondum idoneis dixit: multa habeo vobis dicere: ſed nunc non poteſtis portare illa:* & Apoſtolus Paulus, cùm ait, *Non potui loqui vobis, quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Unde manifeſtum eſt, &c.*

XV. IDEM in libro contra Mendacium, *c.* 17. [c. an. 396. *ibid.*]

Noſtro peccato, alterius ſaluti conſulere non debemus.

[h] Ivo, *p.* 12. *c.* 48. Pann. *l.* 8. *c.* 125.

FAciat homo [h] etiam pro temporali hominum ſalute, quod poteſt. Cùm autem ad hunc articulum ventum fuerit, ut tali ſaluti conſulere, niſi peccando, non poſſit; jam ſe exiſtimet non habere, quid faciat: quando id reliquum eſſe perſpexerit, quod rectè [α] faciat.

¶ CORR. ROM. [α] *Rectè.*] In originali legitur, *non rectè:* ſed non eſt emendatum propter caſum.

XVI. *Item* ISIDORUS in Synonymis, *c.* 10 [i]. [c. an. 620. *in Hiſpania.*]

De eodem.

[i] *Cap. de Mendacio. in recent. impreſſ.* Et ſimile, *l.* 2. *de ſummo Bono*, *c.* 30. [k] Ivo, *p.* 12. *c.* 49. Pann. *l.* 8. *c.* 126.

OMne genus [k] Mendacii ſummopere fuge: nec caſu, nec ſtudio loquaris falſum: nec ut præſtes, mentiri ſtudeas: nec quâlibet fallaciâ vitam alicujus defendas. Cave mendacium in omnibus.

XVII. *Item* AUGUSTINUS in Libro de Mendacio, *c.* 6. [c. an. 396. *in Africa.*]

De eodem.

SI quis ad te confugiat, qui mendacio tuo poſſit à morte liberari; non es mentiturus. Os enim [l] quod mentitur, occidit animam. & *infrà.* §. 1. Cùm ergo mentiendo vita æterna amittitur, numquam pro cujuſquam vita temporali mentiendum eſt.

[l] *Sap.* 1.

¶ CORR. ROM.] Caput hoc abeſt à pleriſque vetuſtis, & in duobus eſt cum nomine Paleæ.

XVIII. *Item* AUGUSTINUS in Libro Quæſtionum Gen. *c.* 44. *quæſt.* 145. [fortè c. an. 428. *ibid.*]

Non reputantur mendacia, cùm ea, quæ non ſunt, joco dicuntur.

[m] Ivo, *p.* 12. *c.* 43. Pann. *l.* 8. *c.* 129.

QUòd autem [m] ait fratribus ſuis Joſeph: [Neſciebatis, quia augurio auguratur homo, qualis ego?] de hoc augurio etiam mandavit eis dicendum per hominem ſuum, quid ſibi velit, quæri ſolet. An quia non ſeriò, ſed joco dictum eſt, ut exitus docuit, non eſt habendum mendacium? Mendacia enim à mendacibus ſeriò aguntur, non joco. Cùm autem, quæ non ſunt, tamquam joco dicuntur; non deputantur mendacia.

GRATIAN.

SED in vetere Teſtamento multa permittebantur, quorum exemplis hodie uti non licet. Unde

XIX. GREGORIUS I. *lib.* 18. Moral. *c.* 3. [an. 590. *Romæ.*]

Veterum exemplo mentiri non licet.

SI quis per vetus Teſtamentum vult ſuum tueri mendacium, quia minùs illic quibuſdam fortaſſe nocuerit; dicat neceſſe eſt rerum alienarum raptum, & retributionem injuriæ, quæ infirmis illic conceſſa ſunt, ſibi nocere non poſſe. Quæ omnia cunctis liquet quanta animadverſione Veritas inſequitur: quæ nobis jam ſignificationis ſuæ umbrâ poſtpoſitâ, in vera carne declaratur.

XX. IDEM eodem libro, *c.* 2. [an. 590. *ibid.*]

Obſtetrices de pietate remuneratæ, de mendacio ſunt punitæ.

[n] Ivo, *p.* 12. *c.* 41.

SI quælibet [n] culpa ſequenti ſolet piâ operatione purgari; quantò magis hæc facillimè abſtergitur, quam mater boni operis pietas ipſa comitatur? Nonnulli verò de obſtetricum fallacia conantur aſſerere hoc mendacii genus non eſſe peccatum, maximè, quòd illis mentientibus ſcriptum eſt [o]: quia ædificavit illis Dominus domos. In qua magis recompenſatione cognoſcitur, quid mendacii culpa mereatur. Nam benignitatis earum merces, quæ eis in æterna potuit vita retribui, præmiſsâ [p] culpâ mendacii in terrenam eſt recompenſationem declinata.

[o] *Exod.* 1.

[p] *al.* pro admiſſa.

GRATIAN. [q] *Gen.* 22.

ABRAHAM quoque loquens ad pueros ſuos ait [q]: *Sedete hîc cum aſino: ego & puer illuc uſque pertranſibimus: & cùm adoraverimus, revertemur ad vos:* licèt aliud ſe facturum deliberaret, tamen excuſatur à mendacio. Unde Ambroſius *in libro de Patriarchis* [r]. Prophetavit Abraham, quod ignorabat. Ipſe ſolus diſponebat redire immolato filio. Sed Dominus per os ejus locutus eſt, quod parabat. Captioſè autem loquebatur cum ſervulis; ne cognito negotio, aut impediret aliquis, aut gemitu obſtreperet, aut fletu.] §. 1. Quandoque aliquid jubendo ſignificamus velle fieri, quod tamen fieri nolumus: ſed experimentum obedientiæ quærimus: ſicut Abraham à Deo tentatus legitur [ſ], cùm juſſus eſt immolare filium, quem Dominus nolebat ab eo occidi. Unde *in eodem libro* idem Ambroſius [t]. [Non enim volebat Deus immolari à patre filium: nec impleri hoc munus volebat, qui ovem pro filio immolandam obtulit: ſed tentabat affectum patris, ſi Dei præcepta præferret filio.] & *infrà.* [Non injicias, inquit, manum in puerum: neque facias ei quidquam.] & *infrà.* [Affectum tuum inquiſivi, non factum exegi: tentavi mentem tuam, ſi etiam filio dilectiſſimo non parceres propter me. Non aufero quod donavi ipſe: nec heredem invideo, quem largitus ſum non habenti.

[r] *L.* 1. de Abraham, *c.* 8.

5. *Pars.*

[ſ] *Gen.* 22. [t] Ibid. *in princ. c.* 81.

XXI. *Item* HIERONYMUS in Epiſtola ad Galatas, *c.* 2. [an. 386. *in Palæſtina.*]

Simulatio utilis eſt, & in tempore aſſumenda.

UTilem ſimulationem, & in tempore aſſumendam Jehu Regis Iſraël nos doceat exemplum: qui cùm non potuiſſet interficere Sacerdotes Baal, niſi ſe finxiſſet velle Idolum colere; dixit [u]: *Congregate mihi omnes Sacerdotes Baal. Si enim Rex Achab ſervivit Baal in paucis, ego ſerviam ei in multis.* Et David [x], quando mutavit faciem ſuam coram Abimelech, & dimiſit eum, & abiit. Nec mirum quamvis juſtos homines, tamen aliqua ſimulare pro tempore ob ſuam & aliorum ſalutem, cùm & ipſe Dominus noſter non habens peccatum, nec carnem peccati, ſimulationem peccatricis carnis aſſumpſerit: ut condemnans in carne peccatum, nos in ſe faceret juſtitiam Dei.

[u] 4. *Reg.* 10. [x] 1. *Reg.* 21.

GRATIAN. [y] *Gen.* 12.

ECCE, quæ mendacia ſint venialia, & quæ damnabilia. §. 1. Sed quæritur quare dicat Auguſtinus non eſſe mentiendum pro temporali vita alicujus: cùm Abraham deſcendens in Ægyptum rogaverit Saram, ut ſororem ejus ſe eſſe mentiretur, dicens [y]: *Novi, quòd pulchra ſis mulier: & quòd cùm viderint te Ægyptii, dicturi ſunt, uxor illius eſt, & interficient me, & te reſervabunt. Dic ergo, obſecro te, quòd ſoror mea ſis, ut benè ſit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui.* Sed Abraham non mendacium dici, ſed verum tacere voluit. Unde ait

XXII. IDEM AUGUSTINUS in Quæſtion. Gen. *q.* 26. [fortè c. an. 428. *in Africa.*]

Quomodo Abraham excuſetur à mendacio, qui Saram ſororem ſuam eſſe dixit.

QUæritur, cur Patriarcha mentiri voluit, ut diceret Saram ſororem ſuam: & non potiùs Deo commiſit; qui ſi vellet, ejus pudicitiam apud Pharaonem ſervare poſſet. Sed veritatem voluit celari, non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia fratris erat. Et in hoc oſtenditur, quòd nemo debet tentare Deum ſuum, dum habet quod rationabili conſilio faciat. Fecit quod potuit [z]: quod non potuit, Deo commiſit, in quem ſperavit: nec eum fides, aut ſpes fefellit. Si autem interrogatus illam feminam indicaſſet uxorem; duas res tuendas committeret Deo, & vitam ſuam, & uxoris pudicitiam.

[z] *L.* 22. contra Fauſtum, *c.* 36. & 33. & rursùs 36.

¶ CORR. ROM.] In Quæſtione ipſa vigeſima ſexta non ſunt omnia verba hujus Capituli: ſed confectum eſt etiam *ex l.* 22. contra Fauſtum, & contra Secundinum, & ex aliis locis.

GRATIAN. [a] *Gen.* 22. & 25.

ITEM opponitur, quòd Jacob [a] mentiendo & ſibi profuit, & alii nocuit: nec tamen reprehenditur, ſed commendatur. Sed Jacob dicendo ſe eſſe Eſaü primogenitum, non eſt mentitus. Non enim dixit ſe eſſe primogenitum, naſcendo, ſed jus primogenituræ, illo vendente, ritè adeundo. Sic & Chriſtus [b] Joannem dixit eſſe Heliam, non perſonâ, ſed imitatione virtutis. Erat ergo Jacob Eſaü, non naſcendo, ut diximus, ſed emptione primogenituræ, de non primogenito in primogenitum tranſeundo: ſicut & ipſe Eſaü primogenita vendendo, de primogenito non primogenitus fieri meruit. Sic & Judæi, cùm eſſent filii [c] Abrahæ carne; quia non fuerunt filii ejus imitatione, non deputantur inter filios Abrahæ, ſed dicuntur filii Diaboli: cujus filii ſunt, non naſcendo, ſed imitando. Unde à Domino audire meruerunt [d]: *Si filii Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite: nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem locutus ſum vobis. Hoc Abraham non fecit. Vos ex patre Diabolo eſtis: & deſideria patris veſtri facere vultis.* §. 1. Econtrà Gentiles, cùm ſecundùm originem carnis ab Abraham eſſent alieni; tamen imitatione fidei, & juſtitiæ ſucceſſerunt in filios Abrahæ. Unde ab Apoſtolo dicitur eiſdem [e]: *Si autem Chriſti, ergo Abrahæ ſemen eſtis.* Hinc idem Apoſtolus ſcribens Romanis ait [f]: *O tu Judæe, ſi circumcidaris, nec Legem obſerves, Circumciſio tua præputium facta eſt: quomodo & præputium, ſi juſtitias Legis cuſtodiat, in Circumciſionem reputatur.* Præfertur ergo, ut ex præmiſſis colligitur, imitatio operis origini carnis. Veraciter ergo, non mendaciter Jacob ſe dixit Eſaü eſſe: nec mentiendo, ſed verum dicendo, ſibi profuit, alteri verò non nocuit: quia benedictionem ſibi debitam accepit, non alienum [g] ſurripuit. §. 2. Epiſcopus verò iſte, de quo agitur, etſi falſum juravit, tamen quia, ut ſuprà [h] dictum eſt, ream linguam non facit niſi rea mens; nequaquam reus perjurii habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saülis, qui cùm eſſet pugnaturus contra Philiſtæos, juravit [i] ſe interfecturum quicumque ante Solis occaſum comederet. Jonathas autem filius ejus non audito Regis juramento, cùm pugnando magnam hoſtium ſtragem dediſſet, & ſalutem feciſſet in Iſraël, fame laborans, vidit favum mellis, quem Regiâ virgâ, quam geſtabat in manibus, accepit, & comedit: ſtatimque oculi, quos ferè fames clauſerat, aperti ſunt, & facies ejus exhilarata eſt. Quo comperto, Saül voluit eum dare neci: ſed precibus, & pia populi ſupplicatione placatus, mortis revocavit ſententiam, ne interficeretur ille, per quem ſalus data erat in Iſraël: & quo pugnante, de manibus hoſtium populus ille liberatus fuerat. Ecce Saül falſum juravit; quia quod jurejurando ſe facturum decrevit, precibus populi revocatus [k] non fecit. Nec tamen perjurii reus arguitur; quia, quantùm in ipſo fuit, quod juravit, implevit, dum ſententiam mortis in filium dedit; quam non carnali affectu, ſed populi ſupplicatione revocavit.

[b] *Matth.* 11. [c] *Joan.* 8. [d] *Joan.* 8. [e] 1. *Cor.* 4. [f] *Rom.* 2.

[g] alienam. [h] Sup. *eâd. homines.* [i] 1. *Reg.* 21. [k] *al.* provocatus.

SI LICUIT ARCHIDIACONO DENEGARE EPISCOPO CONSUETAM OBEDIENTIAM.

QUÆSTIO III.

GRATIAN.

CUM ergo, ut ratione, & exemplo monſtrâtum eſt, Epiſcopus reus perjurii non eſſet; conſueta obedientia ab Archidiacono ſibi denegari non debuit: cùm etiamſi criminoſum illum eſſe conſtaret; ante diffinitivam tamen ſententiam, ut ſuprà monſtratum eſt, nulli Clericorum ſuorum ab eo liceret diſcedere. Conſtat ergo illicitum eſſe quod Archidiaconus juramento firmavit. Unde meritò quæritur, an debeat ſervari, vel non.

SI CONSTITERIT ESSE ILLICITUM, QUOD JURAVIT ARCHIDIACONUS, AN SIT SERVANDUM.

QUÆSTIO IV.

GRATIAN. 1. *Pars.*

QUÒD autem illicita juramenta ſervari non debeant, legitur

I. IN TOLETANO CONCILIO VIII. *c.* 2. in quo ſic ſtatutum eſt. [an. 653. *in Hiſpania.*]

Melius eſt vota ſtultæ promiſſionis non implere, quàm crimen committere.

[a] Ivo, *p.* 12. *c.* 9. Pann. *l.* 8. *c.* 90. [b] *al.* extitiſſe conditio allegatur.

SI publicis [a] ſacramentorum geſtis (quod Deus avertat) à quibuslibet illicita, vel non bona extitiſſet conditio allegata [b], quæ aut jugulare animam patris, aut agere compelleret ſtuprum ſacratiſſimæ virginis; numquid non tolerabilius eſſet ſtultæ promiſſionis vota rejicere, quàm per inutilium promiſſorum cuſtodiam, exhorrendam criminum implere menſuram?

II. *Item* AMBROSIUS de Officiis, *lib.* 1. *c.* 50 [c]. [an. 377. *Mediolani.*]

Aliquando non expedit promiſſum ſervare ſacramentum.

[c] Ibid. in Tolet. VIII. [d] *Sent.* 3. *diſt.* 39. Ivo, *p.* 12. *c.* 3. Pann. *l.* 8. *c.* 91. [e] *Matth.* 14.

ESt etiam [d] contra officium nonnumquam ſolvere promiſſum, ſacramentum cuſtodire [α]: ut Herodes [e], qui juravit, quoniam quidquid petitum eſſet, daret filiæ Herodiadis: & necem Joannis præſtitit, ne promiſſum negaret.

¶ CORR. ROM. [α] *Cuſtodire.*] Addita eſt vox iſta ex originali & Concilio Toletano, in quo refertur.

III. *Item* IN SERMONE [f] S. Auguſtini Epiſcopi de Decollatione S. Joannis Baptiſtæ, qui ſic incipit: *Cùm ſanctum Evangelium legeretur.* [fortè c. an. 391. *in Africa.*]

[f] Serm. IX. de Sanctis, cujus principium eſt: *Propter hunc.*

Pietas fuit, quòd David Nabal, ſicut juraverat, non occiderit.

[g] *Sent. ibid.* Ivo, *p.* 12. *c.* 11. Pann. *l.* 8. *c.* 92.

QUòd David [g] [1] juramentum per ſanguinis effuſionem non implevit; major pietas fuit. Video [α] David pium hominem, & ſanctum in temerariam jurationem cecidiſſe, & maluiſſe non facere quod juraverat, quàm jurationem ſuam fuſo hominis ſanguine implere.

¶ CORR. ROM. [α] *Video.*] Hæc ſunt verba B. Auguſtini in eo ſermone. Antecedentia autem videntur ſumma quædam: nec ſunt apud Ivonem, aut in Pannormia.

¶ PITH. [1] *Quòd David.*] Beda *in cap.* 4. *Matth.* Auguſtin. *Homil.* 44. *in Natal. Dom.* & *quæſt.* 4. *cap.* 6.

IV. IDEM ibidem. [fortè c. an. 391. *ibid.*]

De eodem.

[h] *Sent. ibid.* Ivo *ibid.* Pann. *l.* 8. *c.* 93.

JUravit David [h] temerè: ſed non implevit jurationem majori pietate. & *infrà.* §. 1. Ecce ſanctus David non quidem iratus ſanguinem hominis fudit: ſed eum, falſum juraſſe negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus;